

Sosiaali- ja terveystoimiston yksiköille

VAIKEAVAMMAISTEN HENKILÖIDEN KULJETUSPALVELUJA KOSKEVA SOVELTAMISOHJE

VOIMASSA: 16.5.2019-16.5.2029

KUMOAA: Vaikeavammaisten henkilöiden kuljetuspalvelua koskeva soveltamisohje PYSY009, 10.2.2016-1.2.2026

AVAISANAT: kuljetuspalvelut, vaikeavammaiset, toimintarajoitteiset

Sisältö

1. TAVOITE	3
2. TOISSIJAISUUS SUHTEESSA MUUHUN LAINSÄÄDÄNTÖÖN	3
3. MYÖNTÄMISEN PERUSTEET	4
3.1. Vaikeavammaisuus	5
3.2. Kuljetuspalvelun tarpeen arviointi	5
3.3. Helsinkiläisyys	6
3.4. Oman auton vaikutus	6
4. MIHIN KULJETUSPALVELUJA MYÖNNETÄÄN	7
4.1. Työ- tai opiskelumatkat	7
4.2. Asiointi- ja vapaa-ajan matkat	9
4.3. Matkat vaikeavammaisten päivätoimintaan	9
5. JÄRJESTÄMISTAPA JA TOTEUTUS	9
5.1. Järjestämistapa	9
5.2. Helsingin Matkapalvelu	10
6. KULJETUSPALVELUN HAKUMENETTELY, PÄÄTÖKSENTEKO JA ASIAKASMAKSU	11
6.1. Haku	11
6.2. Päätöksenteko	11

6.3.	Muuttaminen kaupungin sisällä.....	11
6.4.	Asiakasmaksu.....	11
7.	ERITYISKYSYMYKSIÄ.....	12
7.1.	Yhdensuuntainen matka	12
7.2.	Odotusajat.....	12
7.3.	Alueelliset rajat	13
7.4.	Oma saattaja / avustaja mukana kuljetuspalvelumatalla.....	13
7.5.	Muu seuralainen mukana kuljetuspalvelumatalla	14
7.6.	Muun lainsäädännön vaikutus.....	14
7.7.	Matkojen kuukausijaksotus tai vuosikiintiö	15
7.8.	Saattajalisä.....	15
7.9.	Invavarustelisä.....	16
7.10.	Porrasavustus	16
7.11.	Autotyyppi.....	17
7.12.	Yhdistelykielto.....	17
7.13.	Irrottaminen Helsingin matkapalvelusta.....	18
7.14.	Maksukortti	18
7.15.	Muut ohjeet.....	19

1. TAVOITE

Kuljetuspalvelujen tavoitteena on edistää vaikeavammaisten helsinkiläisten tasa-arvoa ja toimintamahdollisuuksia. Kuljetuspalvelujen avulla vaikeavammaisille henkilöille turvataan kohtuulliset liikkumismahdollisuudet samoin kustannuksin kuin muille kuntalaisille.

Kuljetuspalvelu täydentää lähialueen esteellistä tai muutoin vaikeavammaiselle kuntalaiselle saavuttamatonta yleistä joukkoliikennettä. Se ei ole taksipalvelua. Sen tarkoituksena ei myöskään ole korvata tietyllä alueella kokonaan puuttuvaa julkista joukkoliikennettä.

2. TOISSIJAISUUS SUHTEESSA MUUHUN LAINSÄÄDÄNTÖÖN

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista säädetyn lain (VpL) 4 §:n mukaan vaikeavammaisten kuljetuspalveluja järjestetään silloin, kun ensisijaiset palvelut tai tukitoimet eivät ole saajalleen riittäviä tai sopivia.

Sairaanhoidon, terveydenhoidon tai kuntoutuksen saamiseksi tehdyt matkat korvaa kansaneläkelaitos (KELA) sairausvakuutuslain tai KELAn kuntoutuslakien nojalla. Samoin apuvälineiden hankintaan ja isojen apuvälineiden (kuten sähköpyörätuoli) huoltoon liittyvät matkat silloin, kun asiakas on itse kuljetuksessa mukana. Näihin matkoihin ei vammaispalvelulain mukaista kuljetuspalvelua saa käyttää.

KELA korvaa ainoastaan sairauden hoitoon, tutkimukseen ja kuntoutukseen liittyviä matkoja. Ennaltaehkäisevään terveydenhoitoon tehtäviä matkoja, kuten joukkotarkastukset (esim. mammografia- tai papatutkimus), influenssarokote tai reumaatikon/diabeetikon jalkahoito, johon ei liity lääkärissä käyntiä, ei KELA korvaa. Näihin matkoihin on mahdollista käyttää vammaispalvelulain mukaista kuljetuspalvelua.

Helsingissä on myös käytössä sosiaalihuoltolain mukainen liikkumisen tuki. Se on osa itsenäisen asumisen tai liikkumisen tukemista. Palvelu on harkinnanvarainen ja tarkoitettu pienituloisille henkilöille. Kuljetustukea voidaan myöntää tilanteessa, jossa asiakkaan toimintakyky / itsenäinen liikkuminen on selvästi heikentynyt, mutta häntä ei voida silti pitää vammaispalvelulain tarkoittamana

---

vaikeavammaisena kuljetuspalvelujen suhteen. Tukea myönnetään pääsääntöisesti vanhusväestölle.

Asiasta on annettu sosiaali- ja terveystoimen pysyväisohje pisy 111: Sosiaalihuoltolain mukainen liikkumisen tuki.

3. MYÖNTÄMISEN PERUSTEET

Kunnan velvollisuudesta järjestää vaikeavammaisten henkilöiden kuljetuspalveluja on säädetty vammaispalvelulain 8 §:n 2 momentissa. Kunnan on järjestettävä vammaispalvelulain perusteella vaikeavammaiselle henkilölle kohtuulliset kuljetuspalvelut niihin liittyvine saattajapalveluineen. Kuljetuspalveluiden sisällöstä, laajuudesta ja järjestämistavoista on erikseen säädetty vammaispalveluasetuksessa. Kuljetuspalvelu on tarkoitettu korvaamaan sellaista julkista joukkoliikennettä, joka ei ole vaikeavammaisen käyttäjän kannalta riittävän esteetöntä tai omatoimisesti saavutettavaa.

Kunnalla on oikeus määritellä ja valita kuljetuspalvelujen toteuttamistapa. Kuljetuspalvelu voidaan näin ollen toteuttaa yhdistelemällä Helsingin matkapalvelukeskuksen välittämiä kuljetuksia. Kunta ei kuitenkaan voi tällöin rajoittaa vaikeavammaisen henkilön oikeutta käyttää vamman edellyttämiä sopivia kuljetustapoja voimassa olevan lainsäädännön puitteissa. Mikäli valittu järjestämistapa ei tosiasiassa sovellu vammasta, sairaudesta tai kuljetustarpeesta johtuen tietyille vaikeavammaiselle henkilölle, kuljetuspalvelu on tässä erityistapauksessa järjestettävä yksilöllisesti.

Kunnan erityinen järjestämisvelvollisuus vammaispalvelulain mukaisissa kuljetuspalveluissa ulottuu, välttämättömien työhön ja opiskeluun liittyvien matkojen lisäksi, jokapäiväiseen elämään kuuluviin kuljetuksiin, jotka tapahtuvat vaikeavammaisen henkilön asuinkunnan alueella tai ulottuvat alueen lähikuntiin. Vaikeavammaisella henkilöllä ei ole subjektiivista oikeutta käyttää hänelle myönnettyjä kuljetuspalveluja ulkomaanmatkoilla.

3.1. Vaikeavammaisuus

Vammaispalveluasetuksen 5 §:ssä säädetään, että kuljetuspalveluja ja niihin liittyviä saattajapalveluja järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään henkilöä, jolla on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa ja joka ei vammansa tai sairautensa vuoksi voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia.

Vammaispalvelulain perusteella myönnetään kuljetuspalveluja vain vaikeavammaisille henkilöille. Vaikeavammaisuutta arvioitaessa otetaan vamman lisäksi aina huomioon hakijan elinympäristö, elämäntilanne ja päivittäiset toimintaolosuhteet.

Kuljetuspalvelun tarpeen tulee johtua vammasta tai sairaudesta, joista aiheutuva haitta on pitkäaikainen. Pitkäaikaiseksi vammaksi tai sairaudeksi katsotaan pääsääntöisesti vähintään vuoden kestävä haitta toimintakyvyssä. Kuljetuspalvelua myönnetään, mikäli sairaudesta toipumisen arvioidaan kestävän yli vuoden.

Vaikeavammaisuus kuljetuspalvelun suhteen määritellään tavanomaisissa elämän toiminnoissa vamman tai sairauden aiheuttamien pitkäaikaisten vaikutusten perusteella: Onko erityisiä vaikeuksia liikkumisessa sekä kohtuuttomia ongelmia käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä? Entä millaisiin matkoihin tarvitaan välttämättä kuljetuspalveluja?

VpL:n mukaisten vaikeavammaisten kuljetuspalvelujen saamisessa ei ole ylä- eikä alaikäraja, vaan myöntämisen perusteena on henkilön vammasta tai sairaudesta aiheutuva tarve saada kuljetuspalveluja sekä mahdollisuus palvelun avulla suoriutua muihin samanikäisiin kuntalaisiin verrattuna vastaavalla tavalla liikkumisesta, aktiivisesta toiminnasta tai sosiaalisesta osallistumisesta toisten ihmisten parissa. Ikääntyminen sinänsä ei merkitse lain tarkoittamaa vaikeavammaisuutta.

3.2. Kuljetuspalvelun tarpeen arviointi

Vammaispalvelulain mukaisen kuljetuspalvelupäätöksen tekee delegointisäännön mukaan kuljetuspalvelun sosiaaliohjaaja tai sosiaalityöntekijä vammaisten sosiaalityössä.

Päätös tehdään asiakkaan hakemuksen perusteella. Päätöksenteon tueksi tarvitaan lääkärintodistus, josta tulee ilmetä vamma ja/tai sairaus, joka rajoittaa pysyvästi tai pitkäaikaisesti hakijan liikkumiskykyä ja estää häntä käyttämästä julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttomia vaikeuksia.

Lääkärintodistukseen tulisi sisältyä mahdollisimman laaja-alainen arvio hakijan toimintakyvystä ja ongelmista liikkumisessa sekä tilan odotettavissa olevista muutoksista.

Lääkärintodistuksen pitää olla ajantasainen. Tarvittaessa pyydetään lisäksi fysioterapeutin arvio hakijan liikkumisesta ja kyvystä käyttää julkista liikennevälineistä. Päätöksenteon tukena fysioterapeutti voi myös tehdä asiakkaan kanssa koematkan julkisella joukkoliikennevälineellä.

Arvioinnissa voidaan käyttää tukena alueen moniammatillista työryhmää. Arviointiryhmään voivat kuulua esimerkiksi sosiaalityöntekijä, sosiaaliohjaaja, terveyskeskuksen lääkäri, fysioterapeutti sekä vammaistyön johtava sosiaalityöntekijä.

Tarvearviointi perustuu asiakkaan elämäntilanteen, elinympäristön ja hänen vammastaan tai sairaudestaan aiheutuvien toimintarajoitteiden kartoittamiseen. Arviointia varten asiakas tavataan pääsääntöisesti henkilökohtaisesti joko asiakkaan kotona tai toimistolla, mikäli se ei ole ilmeisen tarpeetonta. Arvioinnin yhteydessä haastatellaan asiakasta ja tarvittaessa edunvalvojaa tai muuta hänen asioitaan hoitavaa henkilöä. Asiassa voidaan hyödyntää myös muilta asiakkaan kanssa työskenteleviltä viranomaisilta saatavaa tietoa.

Kokonaisarviossa tulisi selvittää, voidaanko kuljetuspalvelujen avulla lisätä asiakkaan osallisuutta, aktiivista osallistumista ja itsenäisyyttä sekä samalla vähentää liikuntakyvyssä esiintyviä haittoja tai muita osallistumisen esteitä tavanomaisessa elämässä.

3.3. Helsinkiläisyys

Hakijalla tulee olla kotikuntalainen mukainen kotipaikka Helsingissä. Hakijan asuessa muussa kunnassa, tulee ensin selvittää asiakkaan kotikunnan määräytymisen perusteet.

Helsingissä opiskelevalla muun kunnan asukkaalla, on oikeus hakea opiskelumatkoihin vaikeavammaisten kuljetuspalveluja Helsingistä, mikäli kotikunta ei ole suostunut käsittelemään hakemusta. Tällöin vammaistyön alueellinen toimipiste lähettää kopion päätösasiakirjasta sosiaali- ja terveysviraston henkilöstö- ja kehittämispalvelujen lakipalveluihin, joka perii aiheutuneet kustannukset henkilön tosiasialliselta kotikunnalta.

3.4 Oman auton vaikutus

Vaikeavammaisten kuljetuspalvelupäätös perustuu aina vaikeavammaisen henkilön yksilölliseen tarpeeseen, vaikka hänellä olisi oma tai perheen auto käytössä. Mikäli henkilö on saanut käytössään olevan auton hankintaan yhteiskunnalta taloudellista tukea (autoveron palautus, autoavustus, korvaus vakuutusyhtiöltä tms.), oman auton käyttö voi vähentää kuljetuspalvelujen määrää. Hakijan tulee antaa kirjallinen selvitys perheen/oman auton käytöstä kuljetuspalveluhakemuksen yhteydessä.

4. MIHIN KULJETUSPALVELUJA MYÖNNETÄÄN

4.1. Työ- tai opiskelumatkat

Kuljetuspalveluja myönnetään välttämättömiin työ- ja/tai opiskelumatkoihin tarvetta vastaavasti. Työ- tai opiskelumatkalla tarkoitetaan pääsääntöisesti matkaa työ- tai opiskelupaikkaan ja sieltä pois. Niitä myönnetään yleensä kaksi yhdensuuntaista matkaa työ- tai opiskelupäivää kohden.

Opiskelumatkojen myöntäminen edellyttää, että hakija on vaikeavammaisen kuljetuspalvelujen suhteen ja että matkat ovat välttämättömiä opintojen suorittamiseksi. Opiskelumatkat myönnetään lukuvuodeksi kerrallaan. Mikäli opiskelija joutuu opinnoissaan päivän aikana vaihtamaan toistuvasti opiskelupaikkaa, nämä matkat on mahdollista yksilöllisen harkinnan perusteella hyväksyä opiskelumatkoiksi.

Opiskeluksi, johon opiskelumatkoja voi saada, katsotaan perusopetuksen jälkeinen koulutus, joka tähtää tiettyyn loppututkintoon tai ammattiin. Opiskeluksi hyväksytään myös koulutus, joka vahvistaa vaikeavammaisen henkilön ammattitaitoa, sekä parantaa hänen mahdollisuuksiaan työllistyä avoimille työmarkkinoille. Tällaista opiskelua ovat esimerkiksi:

- lukion suorittaminen, loppututkintoon tähtäävä opiskelu ammattioppilaitoksessa, ammattikorkeakoulussa, korkeakoulussa tai yliopistossa,
- tavoitteelliset ammatilliset lisäopinnot, jotka vahvistavat vaikeavammaisen henkilön ammattitaitoa sekä parantavat hänen mahdollisuuksiaan työllistyä avoimille työmarkkinoille,

-
- opiskelu, jolla tuetaan inkluusiota ja/tai valmentaudutaan ammatillisiin opintoihin,
  - oppisopimuskoulutus
  - työvoimaviranomaisten järjestämä ammatillinen tai ammattiin valmentava koulutus.

Opiskelumatkoja hakevan/saavan asiakkaan tulee toimittaa todistus opinto-oikeudestaan ja opintojen etenemisestä lukuvuosittain vammaisten sosiaalityöhön. Oppilaitosten loma-ajalle opiskelumatkoja ei myönnetä. Samoin opiskelijan tulee antaa vähintään kahden vuoden välein selvitys käytännön opiskelutilanteista ja niiden muutoksista ajatellen kuljetuspalvelun tarvetta.

Harrastusluonteista opiskelua ei voida pitää kuljetuspalveluihin oikeuttavina opiskeluun liittyvinä matkoina, vaan näihin matkoihin tulee käyttää vapaa-ajan matkoja.

Työmatkojen myöntäminen edellyttää, että hakija on vaikeavammainen kuljetuspalvelujen suhteen ja että matkat ovat välttämättömiä ansiotyösä käytäessä. Työllä tässä tarkoitetaan työsuhteeseen perustuvaa toimintaa, josta vaikeavammainen henkilö saa toimeentuloaan turvaavaa palkkaa tai muuta vastiketta. Samoin työksi hyväksytään yritystoiminta, josta vaikeavammainen henkilö hankkii toimeentulonsa kokonaan tai osittain. Työksi voidaan katsoa myös sosiaalihuoltolain mukainen työtoiminta, joka perustuu työsuhteeseen ja työstä saatavaan palkkaan tai siitä maksetaan työosuusrahaa (myös esim. kuntouttava työtoiminta, tuettu työ ja työkokeilu).

Työmatkat myönnetään työsuhteen keston ajaksi tai enintään kahdeksi vuodeksi kerrallaan. Työpäivän aikana tapahtuvat tavanomaiset työmatkat kuuluvat työnantajan korvattavaksi, eikä näihin voi lähtökohtaisesti käyttää kuljetuspalvelumatkoja.

Työhön välittömästi liittyvät lyhyet, mutta silti kokonaisen työpäivän kerrallaan kestävät koulutukset, esimerkiksi atk-kurssit tai uusien työmenetelmien käyttöönottoon liittyvät koulutus, voivat tulla järjestettäväksi työmatkoina, mikäli kyseisinä päivinä ei kuljeta lainkaan varsinaiselle työpaikalle. Edellytyksenä tällöin on, että asiakas saa palkan myös koulutuksen ajalta. Matkakulujen tulee olla kohtuullisia verrattuna muihin päivittäisiin työmatkoihin.

Asiakkaan tulee antaa kahden vuoden välein selvitys/todistus työssäolostaan ja mahdollisista muutoksista työtilanteessaan tai työolosuhteissa vammaisten sosiaalityöhön ajatellen kuljetuspalvelun tarvetta.

Vuosiloman tai palkattoman vapaan ajalta ei työmatkoja myönnetä.

Myöskään palkkioperusteiseen harrastustoiminnan vetämiseen tai vapaaehtoistyöhön ei voi saada työmatkoja. Työ- tai opiskelumatkoja myönnetään vaikeavammaisten kuljetuspalveluna asuinkunnan lähialueiden ulkopuolelle ainoastaan poikkeustapauksissa.

Toistaiseksi Helsingin Matkapalvelussa työ- tai opiskelumatkoja ei yhdistellä.

4.2. Asiointi- ja vapaa-ajan matkat

Kuljetuspalveluja on järjestettävä vammaispalvelulain tarkoittamalle vaikeavammaiselle henkilölle siten, että hänellä on mahdollisuus suorittaa välttämättömien työhön ja opiskeluun liittyvien matkojen lisäksi vähintään kahdeksantoista (18) yhdensuuntaista jokapäiväiseen elämään kuuluvaa matkaa kuukaudessa (VpA 6 §)

Kuljetuspalvelun vapaa-ajan matkat on tarkoitettu siirtymiseen paikkoihin, joissa asiakas asioi, käy harrastuksissa tai osallistuu muuhun sosiaaliseen toimintaan muiden ihmisten kanssa.

Kiertoajelu ilman asiointikohdetta ei ole kuljetuspalvelua, jota kunnan pitää järjestää. Kuljetuspalvelu on tarkoitettu henkilökuljetuksiin, eikä pelkästään tavaroiden tai esineiden kuljettaminen ole peruste kuljetuspalvelun myöntämiselle.

Matkoja myönnetään vähintään 18 yhdensuuntaista matkaa kuukautta kohti. Mikäli matkoja myönnetään enemmän kuin 18 matkaa kuukaudessa, edellyttää se aina yksilökohtaista harkintaa ja painavia perusteita. Lisämatkapäätös tehdään enintään vuodeksi kerrallaan.

4.3. Matkat vaikeavammaisten päivätoimintaan

Matkoja vaikeavammaisten päivätoimintaan ei pääsääntöisesti toteuteta vaikeavammaisten kuljetuspalveluna, vaan osana päivätoiminnan toteutusta. Tarvittavat päivätoimintamatkat sisältyvät asiakkaan saamaan päätökseen oikeudesta osallistua päivätoimintaan. Myös päivätoimintamatkoista peritään omavastuuosuus, jonka suuruus on sama kuin vammaispalvelulain mukaisen kuljetuspalvelun omavastuuosuus. Vaikeavammaisten päivätoiminnasta sekä kuljetuksesta päivätoimintaan on sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen ohje nro 035.

---

5. JÄRJESTÄMISTAPA JA TOTEUTUS

5.1. Järjestämistapa

Vammaispalvelulaki ei määrittele, kuinka kuljetuspalvelut on järjestettävä. Lähtökohtana on, että vaikeavammaisilla henkilöillä olisi yhdenvertaiset mahdollisuudet liikkumiseen kuten muillakin kuntalaisilla.

Kunnalla on oikeus järjestää kuljetuspalvelu harkitsemallaan tarkoituksenmukaisella tavalla, esimerkiksi taksikuljetuksina, kutsutaksikuljetuksina, palvelulinjoja käyttäen tai yhdistelykeskusten avulla. Vaikeavammaisella henkilöllä ei ole ehdotonta oikeutta vaatia kuljetuspalvelujen järjestämistä haluamallaan tavalla. Vaikeavammaisten kuljetuspalvelujen järjestämisessä on kuitenkin riittävässä määrin otettava huomioon vammaisen henkilön yksilölliset tarpeet liikkumisessa sekä yksilölliset sairaudesta tai vammasta aiheutuvat rajoitukset kuljetustapaa arvioitaessa.

5.2. Helsingin Matkapalvelu

Helsingissä kuljetuspalvelut järjestää Helsingin Matkapalvelu (HMP). Matkapalvelu koostuu palvelun tilaajana toimivasta sosiaali- ja terveystoimesta, Helsingin kaupungin palvelukeskus –liikelaitoksen ylläpitämästä asiakaspalvelukeskuksesta, joka välittää ja yhdistelee matkat, sekä liikennöinnistä vastaavista kilpailutetuista sopimusliikennöitsijöistä. Osa matkoista välitetään yleiseen taksiliikenteeseen.

Matkapalvelun liikennöinti järjestetään ensisijaisesti sosiaali- ja terveystoimen kilpailuttamalla ajoneuvoilla. Niiltä osin kuin kilpailutettu liikenne ei pysty toteuttamaan asiakkaiden kuljetuksia, kuljetukset välitetään toteutettavaksi eri taksijärjestelmien kautta.

Asiakasprofiili

Kunkin palvelunkäyttäjän yksilölliset tarpeet ja elämäntilanne otetaan huomioon ja kirjataan asiakkaalle tehtävään kuljetuspalvelun asiakasprofiiliin, jonka vammaisten sosiaalitoimen kuljetuspalvelun sosiaaliohjaaja laatii yhdessä asiakkaan kanssa. Asiakasprofiilin teknisestä ylläpidosta MobiRouterissa huolehtivat vammaisten sosiaalitoimen toimistosihteerit. Asiakasprofiilissa on kirjattu vamman tai sairauden aiheuttamat rajoitukset sekä niistä aiheutuva tarve erilaisiin kuljetusjärjestelyihin. Matkojenvälityskeskus välittää asiakkaiden matkat asiakasprofiileissa annettujen tietojen perusteella.

Asiakasprofiili lähetetään asiakkaalle aina tiedoksi. Profiilista asiakas voi tarkistaa, että profiili vastaa hänen tarpeitaan. Profiili on lähetettävä asiakkaalle myös silloin, kun siihen on tehty muutoksia.

Kuljetuspalvelua käyttävälle asiakkaalle annetaan maksuvälineeksi kuljetuspalvelujen maksukortti. Asiakkaan vammasta johtuvista erityisistä syistä kuljetuskustannukset voidaan myös korvata maksusitoumuksella palveluntuottajalle.

6. KULJETUSPALVELUN HAKUMENETTELY, PÄÄTÖKSENTEKO JA ASIAKASMAKSU

6.1. Haku

Kuljetuspalveluja haetaan oman asuinalueen vammaisten sosiaalityön toimipisteestä kirjallisesti sosiaali- ja terveystoimiston hakemuslomakkeella.

<http://helmi/Sote/oikopolut/lomakkeet/Lomakkeet/303-130.doc>

Hakemukseen liitetään alle vuoden vanha lääkärinlausunto lähtökohtaisesti sosiaali- ja terveystoimiston lomakkeelle kirjoitettuna, <http://helmi/Sosv/tyontuki/lomakkeet/SosvLomakkeet/303-470.doc> -sekä työsopimus tai opiskelutodistus, joka koskee haettavia matkoja.

6.2. Päätöksenteko

Kuljetuspalvelua myönnetään sen kuukauden alusta, jolloin hakemus on saapunut sosiaali- ja terveystoimistoon. Asiakkaalle ilmoitetaan kirjeitse hakemuksen saapumisesta virastoon. Samalla asiakkaalle kerrotaan, että ennen päätöstä hakemiskuukauden aikana tehdyistä matkoista hänelle voidaan korvata kohtuulliset kuljetuskustannukset kuitteja vastaan jälkikäteen, mikäli tehtävä päätös on myönteinen.

Päätöksen asiassa tekee vammaisten sosiaalityön kuljetuspalvelun sosiaaliohjaaja tai sosiaalityöntekijä. Kuljetuspalveluja myönnetään ensisijaisesti määrääjäksi.

Päätös tehdään kuitenkin toistaiseksi voimassa olevaksi asiointi- ja vapaa-ajanmatkojen osalta, mikäli vamman laadun perusteella on ilmeistä, että vaikeavammaisten kuljetuspalvelujen tarve on pysyvä.

6.3. Muuttaminen kaupungin sisällä

Asiakkaan siirtyessä toisen toimipisteen asiakkaaksi, lähettävä toimipiste huolehtii, että päätös on voimassa, kunnes asiakkaalle on tehty päätös uuden asuinalueen toimipisteessä. MobiRouterissa asiakkuutta ei lopeteta. Vain asiakkaan maksajatieto muutetaan. Päätös tarkistetaan, jos asiakkaan olosuhteet muuttuvat merkittävästi.

6.4. Asiakasmaksu

Asiakas maksaa pääsääntöisesti vapaa-ajan matkojen asiakasmaksun käteisellä kuljettajalle (omavastuu). Sosiaali- ja terveyslautakunta vahvistaa asiakkailta perittävän kuljetuspalvelun omavastuun suuruuden.

Asiakkaat, joille on myönnetty työ- ja/tai opiskelumatkoja, maksavat matkojen omavastuut pankkiin etukäteen. Työ- tai opiskelumatkoja käyttävän asiakkaan kuukausittaiseen asiakasmaksuun sisältyy myös myönnettyjen asiointi- ja vapaa-ajan matkojen omavastuuosuus.

Kuljetuspalvelualueen ulkopuolelle tehdyistä opiskelumatkoista peritään asiakkaalta omavastuuosuutena julkisen liikenteen opiskelijalipun hinta.

Mikäli työmatka ulottuu kuljetuspalvelualueen ulkopuolelle, selvitetään matkanteon eri vaihtoehdot julkisilla joukkoliikennevälineillä ja asiakkaalta peritään hänelle edullisimman vaihtoehdon mukainen omavastuu.

Kuljetuspalvelutarpeen päättyessä käyttämättä jääneistä matkoista maksetut omavastuuosuudet hyvitetään takaisin vain asiakkaan, kuolinpesän tai edunvalvojan vaatimuksesta.

Kehitysvammaisten erityishuollon saamiseksi myönnetyt matkat ovat asiakkaalle maksuttomia. Kehitysvammapoliklinikalle muista kun terveydenhuollon matkoista voi hakea korvausta vammaisten sosiaalityön yksiköstä kuittia/laskua vastaan jälkikäteen. Vammaispalvelulain mukaisen kuljetuspalvelun asiointi- ja vapaa-ajan matkoista kehitysvammaiset henkilöt maksavat maksuasetuksen mukaisen omavastuuosuuden.

7. ERITYISKYSYMYKSIÄ

7.1. Yhdensuuntainen matka

Jokainen yhdensuuntainen matka on erillinen kuljetuspalvelumatka, josta maksetaan palveluntuottajalle korvaus kuljetuksesta ja asiakas maksaa omavastuun. Asiointiin päättyvä matka on aina

---

yhdensuuntainen kuljetuspalvelumatka, jolloin seuraavaan kohteeseen mentäessä kyseessä on uusi matka.

7.2. Odotusajat

Kuljetuspalveluauto odottaa asiakasta enintään 5 min sovitusta lähtöajasta. Yhdensuuntaiseen matkaan voi sisältyä yksi asiakkaan **matkan varrella** oleva enintään 10 minuutin pituinen pysähdys. Asiakkaan tulee ilmoittaa etukäteen matkaa tilatessaan haluamansa pysähdyksen osoite. Asiakasohjeessa on kuvattu pysähdyksen säännöt.

7.3. Alueelliset rajat

Asiointi- ja vapaa-ajan matkoihin myönnetään kuljetuspalvelua Helsingin lisäksi seuraaviin lähikuntiin: Espoo, Vantaa, Kauniainen ja Sipoo.

Välttämättömät työhön ja opiskeluun liittyvät kuljetuspalvelut järjestetään vaikeavammaiselle henkilölle Helsingissä tai sen lähikuntiin ulottuvina kuljetuksina. Työmatkojen osalta lähikuntana voidaan pitää aikaisemmin mainittujen lisäksi kuntia, joissa helsinkiläiset yleisesti käyvät työssä (Metropoli-alue). Korvattavien kustannusten on kuitenkin oltava kohtuullisia. Kohtuullisuutta harkittaessa on otettava huomioon työmatkan pituus sekä vaikeavammaisen henkilön tosiasialliset työllistymismahdollisuudet pääkaupunkiseudulla.

Helsingin ulkopuolella päätoimisen opiskelun vuoksi asuva helsinkiläinen vaikeavammaisen asiakas on oikeutettu käyttämään kuljetuspalveluja opiskelupaikkakunnalla tapahtuviin asiointi- ja vapaa-ajan matkoihin.

Helsingin ulkopuolella vammaispalvelulain mukaisessa vaikeavammaisten palveluasumisessa asuvalle helsinkiläiselle asiakkaalle myönnetään kuljetuspalveluja asuinpaikkakunnalla ja sen lähikunnissa sekä yksilöllisen harkinnan mukaan tarvittaessa myös Helsingissä tapahtuviin matkoihin.

Asiakkaalla on oikeus käyttää asiointi- ja vapaa-ajan matkojaan Suomessa myös kuljetuspalvelualueen ulkopuolella; lomapaikkakunnalla tai muissa vastaavissa tilanteissa.

Oleskelupaikkakunnalla tehtävä yhdensuuntainen matka ei saa ylittää 50 kilometriä. Ylimenevän osan matkasta asiakas maksaa itse. Kuljetuspalvelun sosiaaliohjaaja tekee asiasta päätöksen. Tämä matka-oikeus tulee pääsääntöisesti hakea etukäteen. Matkakustannukset korvataan kuittia vastaan jälkikäteen. Kuljetuspalvelun maksukorttia ei näillä matkoilla voi käyttää. Omavastuuosuus on tällöin HSL:n kulloinkin voimassa oleva pääkaupunkiseudun seutulipun kertamaksu.

Kyseiset matkat otetaan mukaan laskettaessa asiakkaan tekemiä tavanomaisia kuljetuspalvelumatkoja Helsingissä, eivätkä ne lisää kuukausittaista matka-oikeutta.

7.4. Oma saattaja / avustaja mukana kuljetuspalvelumatkalla

Kuljetuspalveluautoon on oikeus ottaa yksi maksuton saattaja / avustaja. Asiasta on ilmoitettava kuljetusta tilattaessa. Saattajan on kyettävä selviytymään avustajan tehtävästä.

Kuljetuspalvelumatkalla saattajaa / avustajaa ei pääsääntöisesti haeta eri osoitteesta, vaan hänen on tultava kyytiin ja poistuttava siitä samassa osoitteessa vaikeavammaisen henkilön kanssa. Avustajan hakeminen voi pidentää matka-aikaa 5 minuuttia tai reitin poikkeama voi pidentää matkaa yhteensä yhden kilometrin.

Mikäli saattajalla/avustajalla on mukanaan käytössä jokin apuväline, siitä on ilmoitettava kuljetusta tilattaessa. Kuljettajalla on velvollisuus tarvittaessa avustaa saattaja/ avustaja ainoastaan autoon ja sieltä pois. Mikäli ko. henkilöllä on kaupunkikortti, häneltä ei veloteta siitä matkaa.

7.5. Muu seuralainen mukana kuljetuspalvelumatkalla

Muu kuljetuspalvelumatkalla matkustava seuralainen maksaa matkasta kulloinkin voimassa olevan kuljetuspalvelun omavastuuosuuden suuruisen maksun. Alle 7-vuotiaat lapset matkustavat maksutta.

Mikäli kuljetuspalvelumatkalla matkustaa mukana palveluskoira tai lemmikkieläin, siitä on ilmoitettava kuljetusta tilattaessa. Lemmikkieläimet kuljetetaan asianmukaisesti. Lemmikkieläimistä kuljettajalla on taksiasetuksen mukaan oikeus periä erillinen lisämaksu (2,80 €), jonka asiakas maksaa itse. Palveluskoira saa matkustaa mukana maksutta.

7.6. Muun lainsäädännön vaikutus

VpL 4 §:n mukaisesti palveluja ja tukitoimia järjestetään toissijaisesti eli silloin, kun vammaisen henkilö ei saa riittäviä ja hänelle sopivia palveluja tai etuuksia muun lain nojalla.

Lisäksi VpL 15 §:n mukaan, jos vakuutuslaitoksen tulee suorittaa vammaiselle henkilölle:

- Tapaturmavakuutuslain
- Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain
- Valtion viran- ja toimenhaltijain tapaturmakorvauksista annetun lain
- Ammattitautilain
- Sotilasvammalain
- Liikennevakuutuslain
- Potilasvahinkolain

tai näitä vastaavan aikaisemman lain nojalla korvauksia ja kunta on antanut vammaiselle henkilölle samaan tarkoitukseen ja samaan aikaan kohdistuvia VpL 8 ja 9 §:ssä tarkoitettuja palveluja tai tukitoimia, siirtyy oikeus korvaukseen kunnalle siltä osin, kuin vakuutuslaitoksen olisi tullut suorittaa korvausta kyseisistä palveluista.

Sosiaaliohjaaja selvittää vakuutusyhtiöltä mahdolliset korvaukset ja johtava sosiaalityöntekijä tekee asiasta perintäpäätöksen. Kuljetuspalvelujen osalta vakuutusyhtiöt korvaavat pääsääntöisesti työ- ja opiskelumatkoja, mutta eivät esim Kelan korvaamia matkoja tai vapaa-ajan matkoja.

Näissä tilanteissa on kopio **Peti-näyttö** kuljetuspalvelupäätöksestä toimitettava sosiaali- ja terveystoimen asiakasmaksu- ja perintä yksikköön asiakkaan vakuutusyhtiöltä tehtävää perintää varten.

Erikoissairaanhoidon tai terveydenhuoltolain mukaan järjestettävään sairaalahoitoon eivät kuulu potilaan virkistytymisestä tai muusta vapaa-ajanvietosta johtuvat matkat, vaikka vaikeavammaisen henkilö olisi siellä hoidossa pitkäaikaisesti.

Mikäli laitoksessa toteutettavat kuljetukset eivät ole siellä asuvalle vaikeavammaiselle henkilölle sopivia, riittäviä tai muutoin tarkoituksenmukaisia, matkoja voidaan järjestää yksilöpäätöksenä vammaispalvelulain nojalla, mikäli muut edellytykset täyttyvät. Matkojen tarve arvioidaan yksilökohtaisesti tarpeen mukaan. Katso pysyväisohje 036 ”Pitkäaikaisessa sairaalahoidossa ja perhehoidossa olevien potilaiden aktivoivaan hoitoon tarkoitetut kuljetukset” ja pysyväisohje 037 ”Potilaskuljetusten järjestäminen sosiaali- ja terveystoimen potilaille/asukkaille”.

7.7. Matkojen kuukausijaksotus tai vuosikiintiö

Asiakkaalla on yleensä käytettävissään 18 yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa.

Asiakkaan hakemuksesta hänelle voidaan perustellusta syystä myöntää matkojen vuosikiintiö asiointi- ja vapaa-ajanmatkoihin. Riittävä syy ei kuitenkaan ole asiakkaan oma halu käyttää matkoja enemmän tietyssä vuodenaikana. Vuosikiintiön myöntäminen edellyttää asiakkaan kykyä itse jaksottaa matkansa koko vuoden ajalle. Vuosikiintiö ei lisää

matkojen kokonaismäärää. Päätöksen vuosikiintiön myöntämisestä tekee kuljetuspalvelun sosiaaliohjaaja. Päätös tehdään vuodeksi kerrallaan.

7.8. Saattajalisä

Mikäli asiakkaan matkan toteutuminen edellyttää, että kuljettaja avustaa asiakasta varsinaisen ajotehtävän ulkopuolella siten, että tästä aiheutuu olennaista, aikaa vievää lisätyötä, kuljetuspalvelupäätökseen voidaan kirjata saattajalisä. Avustamisella varsinaisen ajotehtävän ulkopuolella tarkoitetaan avustamista muualla kuin ajoneuvon välittömässä läheisyydessä, kuten rakennuksen hississä tai portaikossa.

Saattajalisä voidaan myöntää esimerkiksi silloin, kun asiakas vammansa tai sairautensa vuoksi tarvitsee apua kuljettajalta päästäkseen kotoa autoon sekä autosta kohteeseen ja takaisin.

Asiakkaan tulee esittää saattajalisän tarpeesta luotettava selvitys. Saattajalisän lisäksi matkakustannuksiin ei saa sisältyä avustamistehtävän ajalta muita lisäkustannuksia, kuten esimerkiksi odotustaksaa.

7.9. Invavarustelisä

Kuljetuspalveluun voidaan päätöksellä liittää invavarustelisä. Ko. lisää perivän auton kuljettaja avustaa asiakkaan kotoa apuvälineineen autoon ja määränpäässä autosta matkakohteeseen. Matkakustannuksiin ei saa sisältyä avustamistehtävän ajalta muita lisäkustannuksia esim. auton odotuskustannuksia tai saattajalisää.

Porrasveto sisältyy invavarustelisään. Porrasveto tarkoittaa asiakkaanpyörätuolin vetämistä rappusissa. Porrasvedon suorittaa yksi kuljettaja. Porrasveto edellyttää sitä, ettei asiakas pääse

---

määränpäähensä ilman vähintään vai 3 portaan yhtäjaksoista porrassvetoa. Porrassvedosta kaupunki maksaa erillisen korvauksen.

7.10. Porrassvustus

Kuljetuspalvelun sosiaaliohjaaja voi yksilöllisen harkinnan mukaan tehdä päätöksen erityisen porrassvustuksen myöntämisestä asiakkaalle, joka:

- käyttää pyörätuolia tai sähköpyörätuolia ja ei vammansa tai sairautensa vuoksi kykene liikkumaan portaissa, mutta tarvitsee säännöllisesti porrassvustusta esimerkiksi siksi, että hän asuu hissittömässä talossa
- jonka turvallisuus vaarantuu vammasta, sairaudesta tai yksilökohtaisesta tilanteesta johtuen, ellei kuljettaja käytä porraskiipijää tai avustavaa kuljettajaa.

Porrassvustus voidaan myöntää seuraavina palveluina:

Porraskiipijä tai avustava kuljettaja

Porraskiipijä on kuljettajan käytössä oleva laite, joka nostaa manuaalista pyörätuolia porrass portaalta ketjuvetoisten nousevien ja laskevien pyörien avulla. Porraskiipijän käyttö on perusteltua mm. silloin kun viranhaltija arvioi, että asiakkaan turvallisuus vaarantuu vammasta, sairaudesta tai yksilökohtaisesta tilanteesta johtuen, ellei kuljettaja käytä porraskiipijää. Porraskiipijän käytöstä kaupunki maksaa erillisen korvauksen liikennöitsijälle.

Porraskiipijän sijasta porrassvustuksessa on mahdollista käyttää avustavaa kuljettajaa vaativissa tilanteissa tai silloin, kun porraskiipijän käyttö ei ole mahdollista esimerkiksi jyrkissä kierreportaissa. Avustava kuljettaja tarkoittaa sitä, että varsinaisen porrassvedon suorittavan kuljettajan lisäksi tilannetta on varmistamassa toinen kuljettaja.

Porrassvustus ja siinä käytettävät palvelut / toimintatapa merkitään asiakasprofiiliin.

7.11. Autotyyppi

Kuljetuspalvelun sosiaaliohjaaja päättää kuljetuksen autotyypin seuraavista vaihtoehdoista:

- inva-varusteinen

-
- henkilöauto
  - ei vaatimuksia

Pääsääntöisesti muiden kuin inva-varusteista kalustoa tarvitsevien asiakkaiden kohdalla käytetään aina kohtaa ”ei vaatimuksia”. Mikäli asiakkaan vamma tai sairaus sitä ehdottomasti edellyttää, voidaan perustellusta syystä tehdä päätös henkilöauton käyttöoikeudesta.

7.12. Yhdistelykielto

Viranhaltija voi perustellusta syystä tehdä päätöksen yhdistelykiellosta. Yhdistelykielto perustuu aina asiakkaan vamman tai sairauden aiheuttamiin haasteisiin tai rajoituksiin matkatilanteissa. Päätös voidaan tehdä toistaiseksi tai määräajaksi. Yhdistelykielto tarkoittaa sitä, että asiakkaan matkoja ei yhdistellä muiden asiakkaiden kanssa, mutta asiakas tilaa matkansa Helsingin matkapalvelusta.

7.13. Pikatilausmatkat

Pikatilausmatkalla tarkoitetaan sitä, että tilattu auto saapuu 15 minuutin kuluessa tilauksen tekemisestä. Kuljetuspalveluna myönnytyistä matkoista 2-6 matkaa kuukaudessa voi olla pikatilausmatkoja. Kuljetuspalvelun sosiaaliohjaaja tekee päätöksen siitä kuinka moneen pikatilausmatkaan asiakkaalla on oikeus. Päätöksessä huomioidaan esimerkiksi työ- tai opiskelumatkojen sujuvuus tai tarkkaa aikataulutusta vaativat harrastusmatkat. Myönnytyistä matkoista vähintään kaksi matkaa kuukaudessa on aina pikatilausmatkoja. Inva-autolla tehtävää matkaa ei voi kuitenkaan tilata pikatilausmatkana. Pikatilausmatkat myönnetään erikseen kullekin matkatyypille (opiskelu- työ- ja vapaa-ajan matkat). Kaikissa tilanteissa ei voida taata pikatilausmatkaa (esim. vaikeat sääolosuhteet, ruuhkat tai muut liikenteellisesti haastavat tilanteet)

7.14 Irrottaminen Helsingin matkapalvelusta

Viranhaltija voi erittäin perustelluista syistä tehdä päätöksen irrottaa asiakas Matkapalvelusta. Irrottaminen edellyttää, että asiakkaan,

---

muiden kuljetuksessa mukana olevien tai kuljettajan turvallisuus vakavasti vaarantuu, ellei asiakasta irroteta Matkapalvelun välitystoiminnasta.

Irrottaminen voi tapahtua myös silloin, jos Matkapalvelun kautta tilattuna ei tosiasiallisesti pystytä järjestämään kyseisen henkilön kuljetusta tarkoituksenmukaisesti. Asiakas voidaan irroittaa Matkapalvelusta myös kuljetuskalustosta johtuvien rajoitusten takia. Matkapalvelun toimintakäytäntöjen aiheuttamat rajoitukset ja Matkapalvelun yleiset säännöt eivät ole syy asiakkaan irrottamiseen Matkapalvelusta.

Helsingin matkapalvelusta irrottaminen tarkoittaa sitä, että asiakas ei tilaa matkoja Helsingin matkapalvelukeskuksen kautta, vaan suoraan itse valitsemaltaan liikennöitsijältä. Asiakkaan vastuulla on varmistaa kuljetusta tilatessaan, että autossa on asiakkaan käytössä olevan maksukortin lukijalaite.

7.15 Maksukortti

Asiakkaille tilataan Mobirouter-ohjelman tilausjärjestelmän kautta maksukortti, minkä korttitoimittaja lähettää suoraan asiakkaalle. Kortti itsessään ei sisällä tietoja, vaan kortti lukee asiakkaan tiedot korttiohjelmasta. Matkapalvelusta irrotettujen asiakkaiden kortissa on teksti irr.

7.16 Muut ohjeet

Vakiotaksioikeutta ei myönnetä osana Helsingin Matkapalvelua. Mikäli asiakkaan tai muiden kuljetuksessa mukana olevien turvallisuus vaarantuu, ellei asiakas saa vakiokuljettajan palveluja, asiakas irrotetaan Helsingin Matkapalvelusta. Erityistilanteissa kuljetus voidaan järjestää esimerkiksi maksusitoumuksella.

Oikeus ottaa taksi suoraan taksitolpalta ja maksaa kyseinen matka silti Kaupunkikortilla on tietyissä erityistilanteissa mahdollista. Tämän tolppaluvan voi antaa vain Helsingin Matkapalvelukeskus ennen matkan alkua. Se voidaan myöntää tilanteissa, jossa kuljetuspalveluauton on muutoin vaikea noutaa tai löytää vaikeavammainen henkilö lähtöpisteestä (esim. satama, rautatieasema, lentokenttä, konsertit, urheiluta-

pahtumat tai muut julkiset massatapahtumat). Matkan päätyttyä tolppaluvan saaneen vaikeavammaisen asiakkaan on ilmoitettava

---

Matkapalvelukeskukselle matkan ajaneen taksin järjestysnumero, joka kirjataan tilausjärjestelmään.

Asiakkaalla voi olla kuljetuksessa mukana välttämättömät apuvälineet (esim happipullo) sekä tarvittavat muut tavarat (esim. ostoskassi, matkalaukku, lastenrattaat, lemmikkieläimen kuljetuslaatikko). Esim. huonekaluja, isoja kodinkoneita tai tilaa vieviä rakennustarvikkeita ja muuttolaatikoita ei kuljetuspalvelulla saa kuljettaa.

Kuljettaja kantaa autoon tai autosta määränpään sellaiset tavarat, jotka hän pystyy viemään sisälle samalla, kun saattaa asiakasta. Lisäksi kuljettajan tulee huolehtia perille myös mukana olevat asiakkaan ylimääräiset apuvälineet.

Toiminnansuunnittelija

sosiaali- ja terveystoimen
toimialajohtaja

perhe- ja sosiaalipalvelujen johtaja